

JEST TAKI LAS BUKOWY ...

KRZYSZTOF JANKOWSKI, TADEUSZ LEŚNIK, MARCIN KUBUS

Lasy bukowe i buk od wieków przykuwały uwagę. Największe znaczenie gospodarcze miało to drzewo w wieku XVIII i XIX, kiedy i największe było zapotrzebowanie na bukowe drewno – na opał, zwłaszcza w rodzącym się przemyśle hutniczym. Ogromne zapotrzebowanie na drewno tego gatunku przyczyniło się do wykarczowania wielu buczyn. Tym bardziej godne uwagi były, już w przeszłości, wszelkie inicjatywy, które miały na celu ocalenie najcenniejszych drzewostanów bukowych.

Jedno z takich działań podjęli ponad 80 lat temu meklemburscy Niemcy. W odległości 3,5 km na zachód od miasta Feldberg rośnie las bukowy „Święte Nawy”, uznawany za najstarszą buczynę w Niemczech. Już w 1850 roku drzewostan ten wydzielił i poddał ochronie wielki książę Jerzy – Georg, Grossherzog von Mecklenburg-Strelitz. W 1908 roku las wpisano na listę pomników przyrody Meklemburgii. W 1938 roku utworzono rezerwat (najstarszy rezerwat leśny w Niemczech), który zajmował początkowo powierzchnię 25 ha, a w 1993 roku został powiększony do 65 ha.

Buczyna, która od ponad 100 lat nie podlega ingerencji człowieka, gdzie nie prowadzi się gospodarki leśnej, przypomina prawdziwą puszcza. Skąd się wzięła nazwa „Heilige Hallen” – „Święte Nawy”? Otóż wnętrze tego lasu bukowego przyrównywano wielokrotnie do świątyni. Potężne buki, dochodzące tutaj do wysokości 52 m, przy pierśnicach powyżej 1 m, są niczym kolumny gotyckich katedr. Las ten jest wspaniałym przykładem naturalnej buczyny, wykształconej na morenie czołowej, z perlówką jednokwiatową, *Melica uniflora*. Drzewostan powstał w wyniku naturalnego odnowienia w czasie wojny trzydziestoletniej (1618–1648).

Las pozostawiono naturalnym procesom, na miejscu zostają złomy i wywroty, rozkładając się do żyznego humusu – próchnicy. Młode pokolenie, nalot i podrost, wykorzystuje każdą lukę w zwarciu, i szczególnie wartość rezerwatu stanowi właśnie naturalne odnowienie tej około 350-letniej buczyny. Drzewostan bukowy przyjął tutaj strukturę lasu pierwotnego (naturalnego), charakteryzuje się dużą różnorodnością biologiczną i wysokim stopniem samoregulacji. W drzewostanie oprócz buków występują także pojedyncze graby. Obfitość martwego drewna, drzew zamierających i młode-

go ich pokolenia tworzy mnogość nisz ekologicznych dla roślin i zwierząt. Tam, gdzie jest dużo martwego drewna, mamy tak zwane próchnowiska, które są siedliskiem życia wielu gatunków grzybów (na przykład soplówki gałęzistej), a także bezkręgowców, głównie owadów z grupy kariofagów i gatunków saproksylicznych. Wywodzi tu lęgi wiele ptaków, zwłaszcza dziuplaków. W rezerwacie „Heilige Hallen” są też bagna leśne i torfowiska kociołkowe, co stwarza doskonałe warunki życiowe dla takich gatunków jak żuraw, brodziec samotny czy bekas mały.

Las bukowy „Heilige Hallen”, obie fotografie – Marcin Kubus

Warto odwiedzić to wspaniałe miejsce, aby się przekonać, jak doskonale radzi sobie naturalna buczyna bez ingerencji człowieka i jego schematów odnawiania lasu.

mgr inż. Krzysztof Jankowski pracuje w Lasach Miejskich Szczecina; dr Tadeusz Leśnik w Katedrze Ochrony Środowiska Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego, a dr Marcin Kubus w Katedrze Dendrologii Kształtowania Terenów Zieleni tej uczelni.